מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

חגיגה יב-א

עניין: אור הגנוז

טור או״ח סי׳ נט

שאינה אלא סיפור דברים. ונוהגין באשכנז לחתום כאמור לעושה אורים גדולים כי לעולם חסדו אור חדש על ציון תאיר ונזכה כלנו במהרה לאורו ברוך אתה יי׳ יוצר המאורות ואין נוהגין כן בספרד. וכן כתב רש״י שאין לחתום באור העתיד שאינו מעין החתימה לפי שסדרו חכמים הברכה על אור המתחדש בכל יום ולא על אור העתיד. (ה) ואדוני אבי הרא״ש ז״ל כתב בתשובה דהוי שפיר מעין החתימה ופתיחה דיוצר אור היינו אור שברא הקב״ה בששת ימי בראשית ולא היה העולם כדאי להשתמש בו וגנזו לצדיקים לעתיד לבא ועל אור זה נאמר (ישעיה ס, ג) והלכו גוים לאורך והיינו נמי אור חדש ג] **שחדש בששת ימי בראשית שעתיד הקב״ה לחדש לנו עד כאן. (ו) וכן דעת רב**

תוס׳ שבת כב:

וכי לאורה הוא צריך והלא כל אותם מ׳ שנה כו׳. תימה אמאי נקט מ׳ שנה לעולם כל העולם כולו לאורו של מקום הולכין וי״מ וכי אהרן כשהיה נכנס לפנים לאורה היה צריך והלא מ׳ שנה היה מאיר להם עמוד ענן בכל המקומות כדאמרינן בברייתא דמלאכת המשכן[מ] היה מסתכל בטפיח (ורואה בו[ם]) ויודע מה בתוכו בחצית ויודע מה בתוכה וכן משמע בת״כ[נ] דאהכהנים קאי דגרס התם וכי צריכים לנר והלא כל אותן מ׳ שנה לא הוצרכו לנר שנא׳[ס] כי ענן ה׳ על המשכן וגו׳ ומיהו

שיח יצחק דרוש לשבת תשובה יג

והאור הפנימי הזה התלבש בחמה למטה שבו תלוי שינוי הבריאה ע״י התורה ועבודה של ישראל שהוא בא מצד השגחתו יתברך הפרטית, ושכינתו על ישראל נמשך משורש מדותיו יתברך. לכן אמרו שהאור הזה נברא ממעטה לבושו וע״ז אנו מתפללים בכל יום ״אור חדש על ציון תאיר״ כמ״ש (עיין נדרים ח, ב) ״לעולם הבא הקב״ה מוציא חמה מנרתיקה״ וכו׳, ואז יהיה השגחתו יתברך נראה לעיני כל חי בפועל להעניש הרשעים ולשלם שכר לצדיקים עושי

בני יששכר מאמרי כסלו מאמר ב, ח

בביאור דברי הרוקח

ח) **עוד** כתב הרב הקדוש הנ״ל [שם], תקנו ל״ו נרות כנגד האור הראשון ששימש לאדם הראשון ל״ו שעות כמו שאמרו רז״ל בפסיקתא [פר׳ כ״ג], וכתב עוד שעל אות ט׳ של וירא אלקים את האור כי **טוב** [בראשית א ד] יש על הט׳ ד׳ תגין[ד], להורות ד׳ פעמים ט׳ היינו רמז אל ל״ו נרות של חנוכה, עיי״ש עוד בדבריו, והנך רואה ידידי דברי עיר וקדיש שכל דבריו דברי קבלה מפי אליהו ז״ל אמר שהארת המצוה נר חנוכה הוא מהארת אור הגנוז (וממילא תבין כיון שבימי הנס בזמן

נפש החיים סוף שער א׳ הגה״ה מהרי״ץ

וזהו דרשתם ז״ל (חגיגה י״ב), ומדרש רבה (בראשית פ׳ י״א) אור שברא הקדוש ברוך הוא ביום ראשון, אדם מביט בו מסוף העולם ועד סופו וכו׳ וגנזה לצדיקים לעתיד לבא. פירוש, ״מסוף העולם ועד סופו״ הוא כל המציאות, מריש העולמות עד סוף עולם המעשה (*) היה מאיר ובא כאחד.

כעין דרשתם ז״ל (שם) שאדם הראשון היה גבוה מהארץ עד לרקיע, וחד אמר מסוף העולם ועד סופו, וכמאמרם ז״ל (שם) דאידי ואידי חד שיעורא הוא, (וכמבואר בעץ חיים דאדם קדמון עובר בכל העולמות). ומבואר בזוהר[ר], שהאור נגנז באורייתא.

חגיגה יב-ב

עניין: שמים וארץ

בראשית רבה א, טו

טו לגבֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים הַשָּׁמַיִם נִבְרְאוּ תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ נִבְרֵאת הָאָרֶץ, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים הָאָרֶץ נִבְרֵאת תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ הַשָּׁמַיִם, אֵלּוּ

וְשָׁמַיִם. להאָמַר ר׳ שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי תָּמֵהַּ אֲנִי הֵיאַךְ נֶחְלְקוּ אֲבוֹת הָעוֹלָם בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל בְּרִיַּת שָׁמַיִם וָאָרֶץ, אֶלָּא שֶׁאֲנִי אוֹמֵר שְׁנֵיהֶם לֹא נִבְרְאוּ אֶלָּא כְּאִלְּפֵס וּכְסוּיָּהּ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מח יג) **קוֹרֵא אֲנִי אֲלֵיהֶם יַעַמְדוּ יַחְדָּו. אָמַר ר׳ אֶלְעָזָר בַּר ר׳ שִׁמְעוֹן אִם כְּדַעַת אַבָּא לָמָּה פְּעָמִים שֶׁהוּא מַקְדִּים אֶרֶץ לְשָׁמַיִם וּפְעָמִים שֶׁהוּא מַקְדִּים שָׁמַיִם לָאָרֶץ, לוּאֶלָּא מְלַמֵּד שֶׁשְּׁנֵיהֶן שְׁקוּלִין זֶה כָּזֶה. בְּכָל**

רש״י בראשית א, א

המקרא נסדר המוקדמים והמאוחרים כלום: **ברא אלהים.** ולא אמר ברא י ה׳ שנתחלה עלה במחשבה לברואתו במדת הדין וראה שאין העולם מתקיים והקדים מדת רחמים ושתפה למדת הדין והיינו דכתיב ביום עשות ה׳ אלהים ארץ ושמים: **(ב) תהו**

שערי זהר (לרב ראובן מרגליות) עירבין יג:

קול אלו ואלו דא״ח שהן מסטרא דעץ החיים וכו׳, ויעוין בס״ס ויקהל משה (בערך דף נ״ד) ובפתח עינים מהגחיד״א לאבות פ״ה משנת כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים זו מחלוקת הלל ושמאי שכ׳ שמעתי דר״ל שלבסוף לעתיד לבוא יתקיימו סברות בית שמאי, ובתורה אור להג״ר מלבי״ם פ׳ חוקת (בדה״ס קמ״ז א) שלעתיד תהיה הלכה כב״ש שאז יתעלו הגבורות הרי שדבריהם קיימים דא״ה, וז״ש בסיום משניות סוף עוקצין חלות

חגיגה יב-ג

עניין: שבעה רקיעים

כתר ראש למהר״ח וולאז׳ין

סא **פילוסופיא. אמר רבינו, שממקום שמסתיים הפילוסופיא, משם ולמעלה מתחיל חכמת הקבלה. וממקום שמסתיים קבלת הרמ״ק, משם ולמעלה מתחיל קבלת האר״י ז״ל.**

בן יהוידע

שם א״ר יוסי אוי להם לבריות שרואות ואינן יודעות מה הם רואות. הנה מה שאמר אוי, כיון בזה האוי ואלבוי על הפלסופים שסומכין על השערת שכלם ומראה עיניהם, וכודים דברים מדעתם בעיני השמים וכוכבים ומזלות, וגם מדברים אבר באדן מתחת כפי השערתם, ועושים דבריהם ליסוד מיוסד ובונים עליו בנין, ומחליטים הדברים לאמת כאלו עלו שמים ובעיניהם ראו ויספרו, ובאחר תמצא בכלל דברי הכל שלהם, שגזרו בהשערת שכלם שהשמש והירח והכוכבים הם עולמות גשמיים ממש, ובהם אדם ובהמה ואילנות ועשבים כמו שיש בעוה״ז, ועל אבר ראו בירח כתמים בנופה, גזרו שהם הרים וגבעות וימים שבה, ועוד יש להם דברים הבלים ושקרים כאלה, שכל אחד בונה במה לעצמו וגוזר איזה ענין שחושבו ומחליטו לאמת על פי השערת שכלו, והרב ספר הברית מאמר ד׳ פרק י״א, דימה אותם לאדם הרואה מרחוק באיזה גשם בעולם ומסתכל בו, נדמה לו כצורת אדם עם חוטם ואזנים ועינים ויד ורגל, אמנם בהתקרבו לאותו גשם בעיניו יראה שהוא ענן או דבר אחר פשוט, לא הואר ולא הדר לו, לא פנים ולא עורף ע״ש. ועוד במאמר ג׳ פ״ב, דימה אותם לאדם יעבי אשר מצא מראה מלוטשת גדולה עומדת בצד הר גדול אשר שכח שמה סואר אחד, וזה האדם היעבי השתכל באספקלריא המאירה וראה בתוכה צורת אדם שחור ומקלו בידו, גם צורת האילנות וצורת נהר אחד אשר היה ביער ההוא לנוכח המראה, ויגזור בדעתו שיש עולם מצא בתוך ההר הגדול הזה, וגזר בדעתו שההר הזה הוא חלולי ובתוכו נמצא יער ואילנות ונהרות ובני אדם, וזה הכסיל לא הבין ולא ידע כי בנפשו דבר, ואת עצמו ראה שנעטייר הוא והיער. וכל אשר בו בתוך המראה, וכן קרה למחקרים הפלסופים. עכ״ל ע״ש. ובזה בין תבין היטב מה שקרא עליהם רבי יוסי אוי ואבוי, שראין מלמטה למעלה ואינם יודעין מה הם רואין, וגם מלמעלה למטה על האדן מתחת עומדין ואין יודעים על מה הם עומדין. ואמר לשון אוי כי השכל נקרא טוב, אך להם יתהפך לאוי, דהחשבון שוה. גם הלב שלהם שבו מבינים, נחלק לשני פעמים יו״ד:

הגר״א יהל אור בראשית יא ע״ג

הגוקנא: והבא אינון תרין רקיעין תתאין מאינון רקיעי דאקרון שמים. ר״ל מז׳ רקיעין שאמרו בחגיגה והן ג״ר נגד ע״ס ו׳ תתאין ו״ק כולנין הע״ס׳ וערבות בינה כולנה ג״ר ושם כסא הכבוד כו׳ ושם הוא הסדר בעין אחר כ שם וילון עמרת לכן אינו משמש כלום רק נכנס כו׳ בסוד ותקס בעוד לילה עולימתא שפירתא כו׳ ואתכסיא ביממ רקיע שבו חמה ולבנה כוכבים ומזלות הוא יסוד כידוע בהרבה מקומות רבו מלספר ושניהם בהיכל הזה כי כל יסוד ועמרת כנ״ל ושחקים הוא נו״ה כמ״ש בזוהר ורע״ מ והן שוחקות מן לנדיקים כמ״ש בזוהר לנדיק ולנדק (הוא יסוד ומלכות) והוא כי מנלפ״ך הס ה״ג וג׳ מהם ממותקו שהן ג׳ דחג״ת וב׳ דנו״ה אינן ממותקות והם אותיות מ״ כידוע ולכך צריך לטהינה ובזה יתמתק כי פיזור לדין מוג [ובריחמים להיפך וז״ס כנוס לנדיקים נאה כו׳ פזור כו׳] והילוכ לחלקים רבים והוא סוד הקטרת הדק הטיב ולכן בלג מרור לא יצא שצריך לנועסו כידוע וזבול ת״ת ומשון ומכו חו״ג כמ״ש בזוהר וערבות בינה כנ״ל ואמרו בגמ׳ שכול נקראו שמים ויליף שם מקרא וז״ש דאקרון שמים

זהר ויקרא כו ע״א

יזלו לדק מאן שחקים אתר דטחנין מנא לנדיקיא ומאן מינהו ״נגה והול דאינון ודאי טחנין מנא לנדיקיא למאן לההוא אתר דאקרי לדיק דהא אינון טחנין ליה לההוא מנא דאתיא מלעילא וכל ההוא טיבו מתכנים בגווייהו למיהב ליה לדרגא דלדיק בגין דיתברכון לדק מההוא נזילו דלהון ועל דא טחנין מנא לנדיקיא מאן לדיקיא דא לדיק ולדק יוסף ורחל דכד מזדווגן כחדא לדיקים אקרו ואלין טחנין מן לנדיקיא ודאי ועל דא ושחקים יזלו לדק · כדין בתפתח אדן לתתא ויפרו ישע בני עלמא · ולדקה תצמיח יחד כל רחמי וכל טיבו דעלמא סגיאו ומזוייהו דבני נשא משתכחי בעלמא כדין חדווה על חדווה אתוסף וכל עלמין מתברכאן · אמר רבי אחא אלמלא לא אתינא אלא למשמע דא דיי: